

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ماده ۵ قانون مدیریت پسماندها:

مدیریت های اجرایی پسماندها موظفند براساس معیارها و ضوابط وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت ، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آنها تامین و تضمین شود.

دستورالعمل سلامت ،ایمنی و بهداشت عوامل اجرایی مشمول ماده ۵ قانون مدیریت پسماندها

➤ **مبحث اول : کلیات**

۱- عوامل اجرایی پسماندها :

به کلیه شاغلینی اطلاق می گردد که در مراحل جمع آوری ، ذخیره سازی ، جداسازی، حمل و نقل ، بازیافت ، پردازش و دفع پسماندها اعم از پسماندهای عادی ، پزشکی (بیمارستانی) ، ویژه ، کشاورزی و صنعتی و نیز مرحله تولید پسماندهای مخاطره آمیز مشغول بکار می باشد.

۲- مدیریت اجرایی پسماندها:

شخصیت حقیقی یا حقوقی است که مسئول برنامه ریزی، ساماندهی، مراقبت

و عملیات اجرایی مربوط به تولید ، جمع آوری ، ذخیره سازی ، جداسازی ، حمل و نقل ، بازیافت ، پردازش و دفع پسماندها و همچنین آموزش و اطلاع رسانی در این زمینه که مسئولیت واحدها ، موسسات و کارگاههای مشمول این قانون به شرح زیر را دارا می باشد:

الف: شهرداری ها، بخشداریها و دهیاریها

ب: کارفرمایان کارگاهها، کارخانجات، شرکتهای دولتی، نیمه دولتی و خصوصی و مدیران شهرکهای صنعتی

ج: مدیر ارشد بیمارستانها ، مرکز بهداشتی درمانی ، آزمایشگاههای تشخیص طبی ، مراکز تحقیقات و خدمات پزشکی و پیراپزشکی و سایر مراکز مشابه

د: مدیران ارشد وزارتخانه ها، موسسات دولتی و خصوصی ، نهادها ،

هتلها، اماکن عمومی، تفریحی، ورزشی، فرهنگ سراها، مراکز آموزشی، ترمینالها، فرودگاهها، اماکن و مجتمع های مسکونی

۳- عملیات پاکسازی:

منظور کلیه عملیات بر روی محیط آلوده به پسماندها است که به صورت جمع آوری در مخازن و بشکه ها، سوزاندن، خنثی سازی، متعادل سازی تمیز کاری یا سایر فرآیندهای ماشینی یا دستی که برای حذف پسماند انجام میگیرد تا منجر به ایمن شدن محل برای جامعه و محیط گردد.

۴- آلودگی زدایی:

منظور زدودن آلودگی از عوامل اجرائی پسماندها و تجهیزات مربوطه تا حد مورد نیاز است تا از بروز عارضه، بیماری و صدمه به آنان جلوگیری گردد.

۵- محل عملیات مخاطره آمیز:

منظور کلیه مکانهای دائم یا موقتی است که عملیات مرتبط با جمع آوری،

حمل، جابجایی با دست، حمل و نقل با وسایل نقلیه موتوری و غیر موتوری، بازیافت پردازش، انبار و دفع پسماندهای مخاطره آمیز در آن انجام می گیرد.

۶- عادی سازی پسماندها :

منظور کلیه عملیاتی است که بر روی پسماند ویژه انجام می گردد تا پسماند عادی محسوب گردد.

۷- عوامل مخاطره آمیز:

منظور کلیه عوامل تهدید کننده سلامت اعم از مواد شیمیائی، عوامل بیولوژیک بیماری زا می باشد که حد اقل یک مطالعه علمی وجود مسمومیت حاد یا مزمن در افراد در مواجهه با آن گزارش نموده باشد. بنابراین کلیه عوامل سرطان زا، عوامل سمی یا خیلی سمی، و نیز عوامل دارای سمیت برای تولید مثل، عوامل محرک، خورنده، سوزاننده، حساس کننده

موم کبدی و کلیوی، سمیت برای دستگاه عصبی (اعصاب)، عوامل اثرگذار بر سیستم خون ساز، عوامل آسیب زا به ریه، پوست، چشم، غشاء موکوسی، و نیز سایر مخاطرات تهدید کننده سلامت شامل عوامل زیان آور فیزیکی مانند استرس های گرمایی و سرمایی خارج از حد مجاز در این گروه قرار می گیرند.

- پسماندهای مخاطره آمیز

کلیه پسماندهای بازل

- کلیه پسماندهای حاوی میکروارگانیزم های فعال و نیمه فعال

ن: لجن تصفیه خانه های فاضلاب و لجن چاههای فاضلاب

ب: مربوط به فرآیندهای بیولوژیک صنعتی

۹- خطر آبی برای حیات و سلامتی :

منظور غلظتی از ماده سمی، خورنده یا ماده خفه کننده در هواست که تهدید فوری برای حیات محسوب شده و یا توانایی های فرد را برای ترک محیط آلوده مختل می نماید.

مبحث دوم: مسؤلیت ها و برنامه ریزی

مدیریت اجرایی پسماندها مسئول اجرای این دستورالعمل می باشند، موظفند گزارش سالیانه فعالیت خود را به مرکز بهداشت شهرستان ذریبط تابعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ارسال نمایند.

مدیریت اجرایی موظف است، برنامه سالانه سلامت، ایمنی و بهداشت عوامل اجرایی تحت نظارت خود را براساس مستندات ذیل تهیه و تدوین نماید:

- ۱- شناسایی و تعیین احتمال خطر برای سلامت، ایمنی و بهداشت در هر یک از مشاغل موجود
- ۲- برنامه آموزشی و بازآموزی سلامت، ایمنی و بهداشت شاغلین
- ۳- وسایل حفاظت فردی مورد استفاده شاغلین به تفکیک نوع شغل آنها
- ۴- ضوابط و برنامه انجام مراقبت های پزشکی شامل معاینات شغلی و نوع معاینات به تفکیک هر شغل

۵- برنامه پایش (مونیتورینگ) هوا و پایش فردی مشتمل بر روشهای فنی نمونه برداری محیطی و وسایل و تجهیزات مورد نیاز، روشهای نگهداری، کالیبراسیون دستگاه های مربوطه، نوع و دفعات پایش

۶- برنامه حفاظت شاغلین در مرحله پاکسازی محل ضایعات

۷- برنامه حفاظت شاغلین در مرحله آلودگی زدایی

۸- در صورت وجود عوامل مخاطره آمیز، برنامه واکنش در شرایط اضطرار

۹- روشهای ورود به فضاهاى بسته

۱۰- روش های حفاظت شاغلین در برنامه ایجاد موانع جهت جلوگیری از گسترش آلودگی

۱۱- ارزشیابی برنامه سلامت، ایمنی و بهداشت عوامل اجرایی و تعیین اثر بخشی برنامه

➤ **مبحث سوم: پایش و کنترل محیطی**

ماده ۶: مدیریت اجرایی پسماندها موظف است در محل عملیات پسماندهای مخاطره آمیز برای تشخیص و تعیین مقدار عوامل مخاطره آمیز پایش محیطی برقرار و اطمینان حاصل نماید که عوامل مخاطره آمیز تحت کنترل بوده و میزان مواجهه عوامل اجرایی خارج از محدوده حد مجاز تماس شغلی مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نمی باشد.

ماده ۷: مدیریت اجرایی پسماندها موظف است با روشهای مناسب فنی و مهندسی، عوامل مخاطره آمیز را کنترل نموده به نحوی که عوامل اجرایی پسماندها به هیچ وجه در مواجهه با سطوح خارج از محدوده مجاز تماس شغلی قرار نگیرند.

➤ مبحث چهارم: تجهیزات حفاظت فردی

ماده ۱۰: مدیریت اجرایی پسماندها موظف است تجهیزات حفاظت فردی متناسب با نوع پسماندر را برای محافظت تمامی عوامل اجرایی پسماندها در مراحل تولید، جمع آوری، ذخیره سازی، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع پسماندها تامین نماید.

تبصره ۱: تجهیزات حفاظت فردی مورد استفاده عوامل اجرایی پسماندها بایستی دارای تاییدیه های لازم از سازمانهای ذیربط از جمله وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد.

تبصره ۲: انتخاب تجهیزات حفاظت فردی بایستی توسط متخصصین بهداشت حرفه ای صورت گرفته و برای افرادی که دارای محدودیت های پزشکی هستند متخصصین مزبور این انتخاب را باید، با مشورت متخصصین طب کار انجام دهند.

➤ مبحث پنجم: آموزش و بازآموزی

ماده ۱۳: کلیه عوامل اجرایی پسماندها در بدو خدمت باید حداقل یک دوره آموزش تئوری ۲۴ ساعته را در زمینه موضوع ماده ۱۲ گذرانده و حداقل یک روز کار عملی در محیط کاری را تحت نظارت مربیان آموزشی با تجربه، طی نمایند.

تبصره: طی دوره های آموزشی موضوع این ماده حداقل در شش ماهه اول شروع بکار عوامل اجرایی پسماندها اجباری است.

ماده ۱۷: کلیه دوره های آموزشی و بازآموزی موضوع ماده ۱۲ این آئین نامه باید در آموزشگاه های بهداشت حرفه ای مورد تایید معاونت بهداشتی دانشگاه / دانشکده علوم پزشکی ذیربط اجرا و برای عوامل اجرایی و مدیران و سرپرستانی که دوره های آموزش تئوری و عملی موضوع ماده ۱۳، ۱۴ و ۱۵ را با موفقیت طی نموده اند، گواهی آموزشی صادر نمایند. اشتغال افراد فاقد گواهینامه های مذکور در عملیات مرتبط با پسماندها ممنوع می باشد.

تبصره ۱: تا تشکیل آموزشگاههای بهداشت حرفه ای مدیریت اجرایی پسماندها موظف به برگزاری دوره های آموزشی و بازآموزی موضوع این دستور العمل بوده و برای تدریس در دوره های آموزشی از مربیانی استفاده خدمتی بعمل آورد که در موضوعات مورد تدریس صلاحیت آموزشی آنان را معاونت بهداشتی دانشگاه / دانشکده علوم پزشکی ذیربط تایید نموده باشد.

➤ **مبحث ششم: جابجایی و حمل و نقل پسماندها**

ماده ۱۹: پسماندهای مخاطره آمیز و ویژه که بطور دستی یا ماشینی حمل و نقل می شوند؛ بایستی برچسب گذاری و دفع آنها با شرایط ذیل صورت پذیرد:

الف: مشخصات بر روی بشکه و مخازن که در طی پاکسازی استفاده می شوند و نیز محتوای این مخازن، به گونه ای برچسب گذاری شود که با مقررات و دستورالعمل های صادره از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر سازمان های ذیربط منطبق باشد.

ب: در هنگام عملیات، مخازن و بشکه‌ها بایستی مورد بازرسی قرار گرفته و از سالم بودن آنها قبل از حرکت اطمینان حاصل نمود.

ج: تمام عوامل اجرایی پسماندها که در عملیات حمل و جابجایی بکار گرفته می‌شوند بایستی از مخاطرات موادی که در داخل بشکه‌ها و مخازن وجود دارد آگاه شوند و هشدارهای لازم به آنها داده شود.

➤ **مبحث هفتم: آلودگی زدایی**

ماده ۲۸: روشهای اجرایی برای تمام مراحل آلودگی زدایی به شرح زیر باید تدوین و اجرا گردد:

۱- روشهای اجرایی آلودگی زدایی بایستی قبل از شروع به کار کلیه عوامل اجرایی بصورت تئوری و عملی آموزش داده شود.

۲- روشهای اجرایی آلودگی زدایی باید به گونه‌ای عملی گردد که تماس عوامل اجرایی با مواد مخاطره آمیز به حداقل رسیده و آلودگی آنان و تجهیزاتی که با آن کار می‌کنند به حداقل ممکن کاهش یابد.

۳- کلیه شاغلینی که از منطقه آلوده خارج می‌شوند باید با روشهای مناسب استاندارد، از آنان رفع آلودگی گردد. البسه و سایر وسایل حفاظت فردی و تجهیزاتی که از این منطقه خارج می‌شوند بایستی بطور مناسب آلودگی زدایی یا دفع گردند.

۴- پایش روشهای اجرایی آلودگی زایی بایستی برای ارزیابی و تعیین میزان اثر بخشی این روشها، توسط مسئول ایمنی و بهداشت صورت پذیرد. در صورتی که این روشها اثر بخشی لازم را ندارند، بایستی سریعاً نسبت به اصلاح فرآیند و رفع نواقص اقدام شود.

➤ مبحث هشتم: شرایط اضطرار

ماده ۲۹: مدیریت اجرایی پسماندها باید روشهای اجرایی برای شناسایی، احتمال وقوع و مقابله با شرایط اضطرار را بمنظور پیشگیری و کاهش اثرات ناشی از این شرایط را برای عوامل اجرایی پسماندها ایجاد نموده و برقرار نگهدارد.

ماده ۳۰: مدیریت اجرایی پسماندها بایستی متناسب با شرایط اضطراری شناسایی شده برنامه مقابله با آنها را تهیه نماید و این برنامه بایستی مشتمل بر نقشه کلی، محل عملیات پسماندهای مخاطره آمیز، نقاط مستعد شرایط اضطرار همراه با محل استقرار شیرهای آتش نشانی و... شرح وظایف و مسئولیتهای کلیدی در شرایط اضطرار (هماهنگ کننده عملیات)، روش های تخلیه کارکنان از نقاط بحرانی، کمکهای اولیه، لوازم و تجهیزات حفاظت فردی، فواصل زمانی تمرین مقابله با شرایط اضطرار، تستهای ادواری سیستمهای هشدار دهنده، سیستم های اطلاع رسانی، برنامه تعمیرات و بازرسی های ادواری تجهیزات مقابله با شرایط اضطرار باشد.

➤ مبحث نهم: مراقبتهای پزشکی

ماده ۳۳: مدیریت های اجرایی پسماند مکلفند نسبت به انجام معاینات شغلی (قبل استخدام، ادواری و اختصاصی) کلیه عوامل اجرایی پسماندها بطور سالانه مطابق با دستورالعمل های صادره از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اقدام نمایند.

➤ **مبحث دهم : تاسیسات و تسهیلات بهداشتی**

ماده ۳۷: مدیریت اجرایی موظف است در محل عملیات پسماندها (انباشت، آماده سازی، بارگیری، پردازش و دفع پسماندها) منطبق با با آئین نامه تاسیسات کارگاه از نظر بهداشت، تسهیلات بهداشتی شامل رختکن، دوش /حمام، توالت، دستشویی، غذاخوری و غیره را تامین نماید.

ماده ۳۸: وجود رختکن مناسب و دوش در عملیات پسماندهای مخاطره آمیز و محل عملیات آلودگی زدایی الزامی است.

➤ **مبحث یازدهم : مراکز مراقبتهای بهداشتی درمانی**

ماده ۳۹: در صورت وجود عملیات با پسماندهای مخاطره آمیز، مدیریت اجرایی موظف است نسبت به تامین محل مناسب برای رسیدگی به مصدومین حوادث ناشی از کار و انتقال سریع و به هنگام به نزدیکترین درمانگاه اقدامات لازم را بعمل آورد.

تبصره: مدیریت اجرایی پسماندها موظف است در برنامه سلامت، ایمنی و بهداشت، ایستگاه امداد در محل موسسه یا کارگاه و نیز نحوه انتقال مصدوم به نزدیکترین درمانگاه و پذیرش ارجاعات را پیش بینی و اجرا نماید.

➤ **مبحث دوازدهم: مجازاتها**

ماده ۴۱: متخلفان هر یک از مواد این دستورالعمل مطابق با گزارش کارشناسان بهداشت کار وزارت بهداشت، درمان و آموزش بهداشت پزشکی بر حسب نوع تخلف به مجازات های ذیل محکوم خواهند شد:

الف: مطابق با ماده ۱۷۵ قانون کار در صورت عدم اجرای برنامه مراقبتهای پزشکی
ب: مطابق با ماده ۱۷۶ قانون کار در صورت عدم رعایت مقررات این دستورالعمل، عدم تامین تمهیدات کنترلی، وسایل حفاظت فردی، آموزش و بازآموزی و عدم تامین سایر امکانات بهداشتی مندرج در این دستورالعمل